

Ako riešiť otvorený problém?

alebo

ako na experiment a
porovnanie s teóriou

Úvodné sústreďenie TMF, Október 2025

Natália Ružičková

Typické TMF zadanie:

.....

Preskúmajte jav a jeho závislosť od relevantných parametrov.

Otvorený problém:

- nemám jasne danú úlohu ani parametre
- odpoveďou nie je jedno číslo/vzorec, ale komplexná práca
  - (projekt, článok, prezentácia, protokol,...)
- neexistuje jediná správna odpoveď, každé riešenie je originálne

Ako na riešenie otvoreného problému?

Dobrý experiment = dobrý začiatok

- experiment = najsilnejší nástroj, najpresvedčivejší argument
- teória sa snaží *popísať experimentálne výsledky*
- základ TMF vedeckej práce = kvalitný, zmysluplný a dôsledný experiment

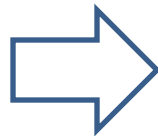
...ako na to (nielen) pri TMF?

1. Ako systematicky experimentovať?

2. Čo mi hovoria moje dáta?

3. Ako výsledky odprezentovať?

.....
Preskúmajte jav a jeho závislosť od **relevantných parametrov**.

BRAINSTORMING
všetky možné parametre, ktoré by mohli mať vplyv

NÁVRH EXPERIMENTU
k jednotlivým parametrom

MÁ VPLYV

NEMÁ VPLYV

Systematické skúmanie

Viem to fyzikálne vysvetliť?

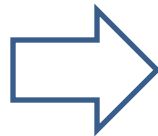
NIE

ÁNO

Robím to správne?

.....
Preskúmajte jav a jeho závislosť od **relevantných parametrov**.

BRAINSTORMING
všetky možné parametre, ktoré by mohli mať vplyv

NÁVRH EXPERIMENTU
k jednotlivým parametrom

MÁ VPLYV

NEMÁ VPLYV

Systematické skúmanie

Viem to fyzikálne vysvetliť?

NIE

ÁNO

Robím to správne?

Ako *systematicky* experimentovať?

1. **one parameter at a time**

uistiť sa, že nemením naraz viac dôležitých parametrov,
inak výsledky veľa nepovedia

2. **dvakrát premýšľaj, raz meraj**

poriadne si premyslieť aparatúru a stabilizáciu vonkajších podmienok

cieľ = vedieť reprodukovať meranie

3. **poriadne a prehľadne zaznamenávať VŠETKO**

veľkosti, vzdialenosti, materiály, teplotu, čas merania

...nikdy neviete, ktorý údaj budete potrebovať a kto bude chcieť ďalej vaše údaje využiť

Ako *systematicky* experimentovať?

4. **Nepodceňovať chyby merania**

zaznamenávať nepresnosti prístroja, odhadovať vplyvy zmeny iných parametrov

errorbar-y nie sú klišé – užitočné pri analýze dát

5. **Minimalizovať nepresnosti**

ideálne *zmerať to isté viackrát*

a) získame predstavu o spoľahlivosti výsledku a spresníme meranie

b) vyzerá to v prezentácii profesionálne a dôsledne

6. **Neprispôsobovať výsledky teórii**

funguje to opačne! chceme prísť na koreň javu, nie silou mocou dokázať nejakú teóriu

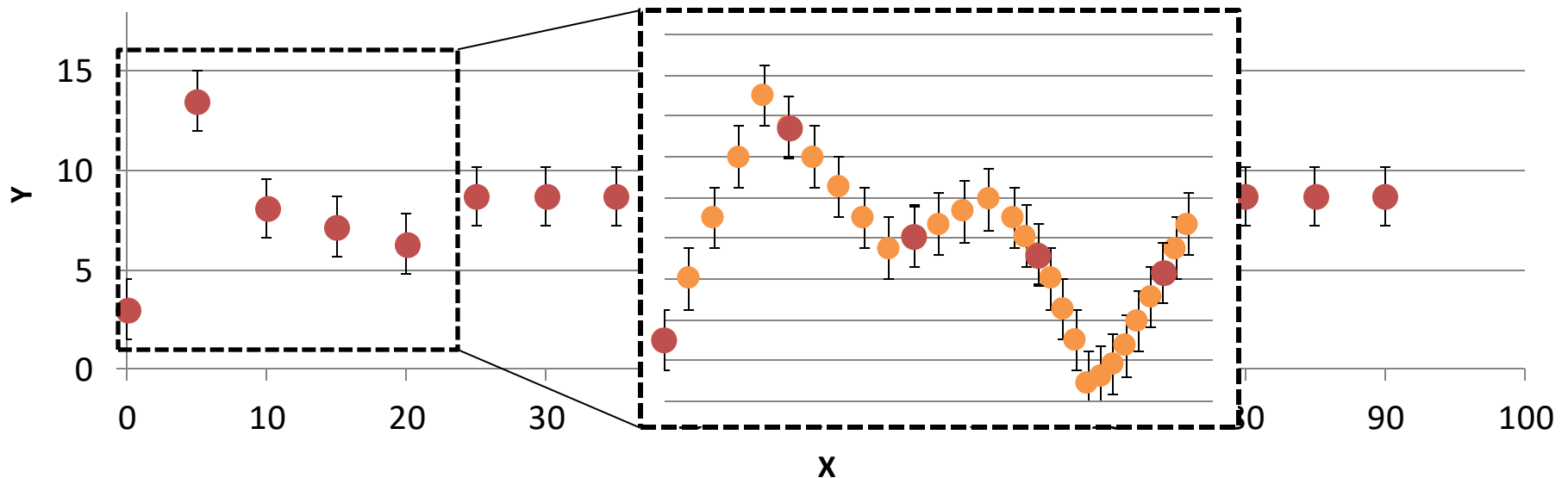
be open – minded: ľahšie nájdeme krajšie vysvetlenie

Ako systematicky experimentovať?

7. Rozumné množstvo experimentov

meniť parameter v takých intervaloch, aby nám nič neušlo
detailnejšie skúmanie zaujímavých oblastí

Zaujímavá oblasť Podrobnejšie skúmanie

Ako systematicky experimentovať?

NENECHAŤ SA ODRADIŤ!

poctivé experimenty chcú veľa času a veci nevychádzajú na prvýkrát, tak už to chodí...

ale nakoniec sa dôslednosť sa vyplatí :)

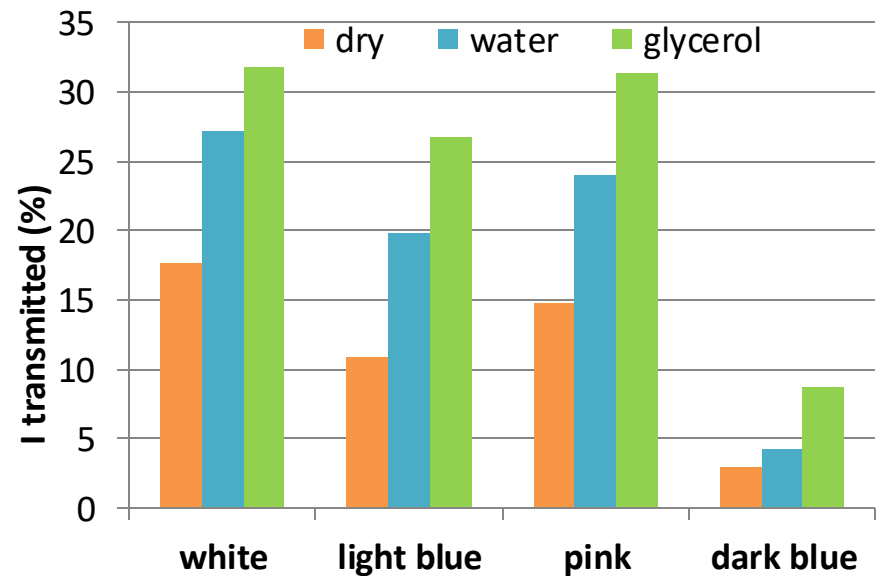
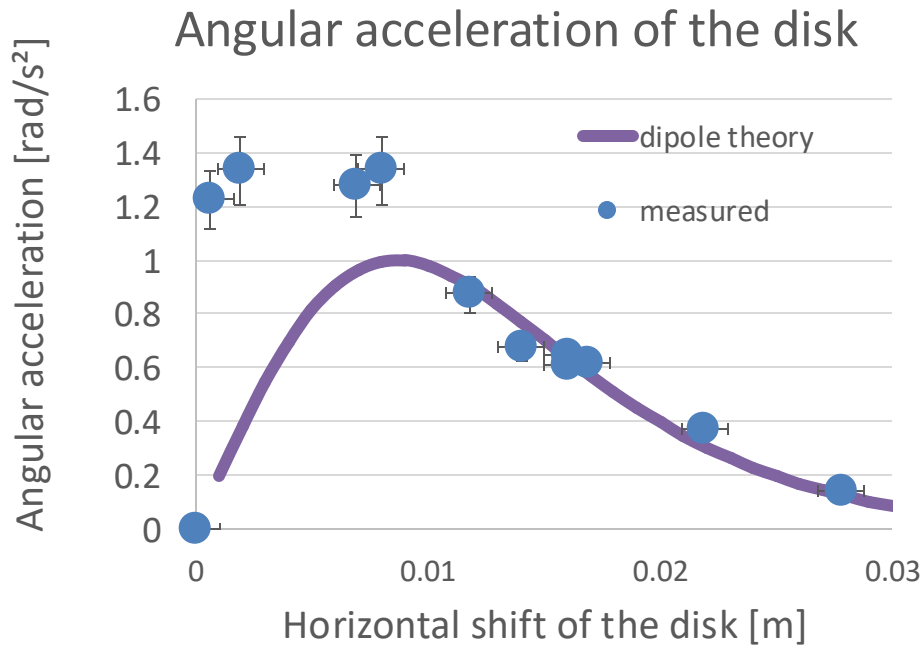
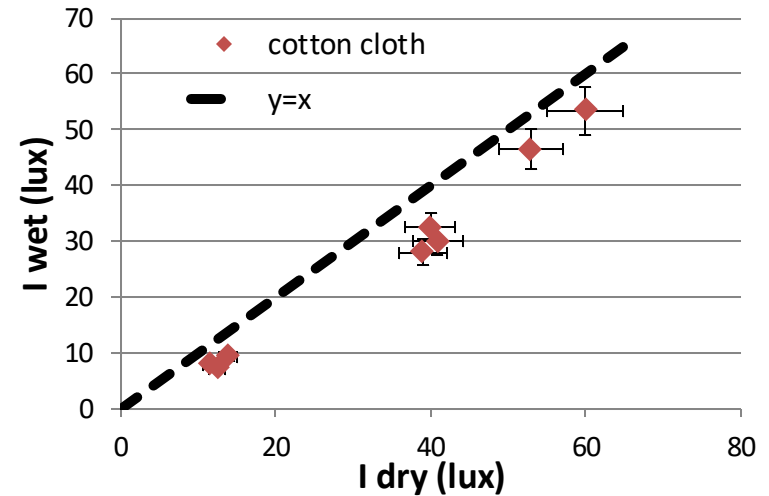
1. Ako systematicky experimentovať?

2. Čo mi hovoria moje dáta?

3. Ako výsledky odprezentovať?

Čo s dátami

- najprehľadnejšia forma:
GRAF
  - trend, závislosť, korelácie

GRAF

MÁM TEÓRIU

NEMÁM TEÓRIU

KVANTITATÍVNY
MODEL

KVALITATÍVNY
PREDPOKLAD

zamýšľam sa
hľadám fyzikálne
príčiny, kvalitatívne
vysvetlenie

sústredím sa na **trend:**
súhlasia výsledky?
potvrdenie/ vyvrátenie

voľných parametrov

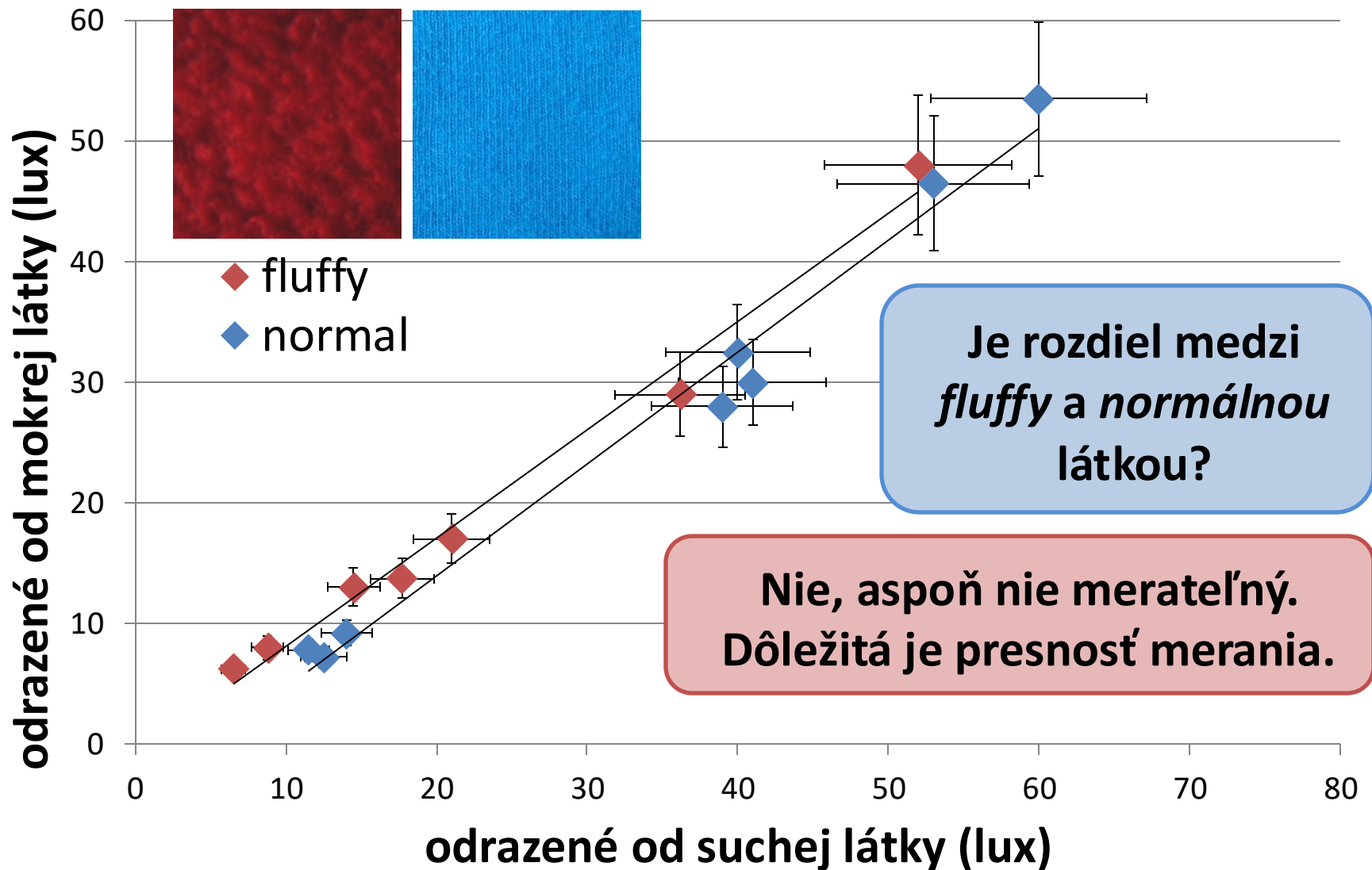
0

1 a viac

dokazujem
teóriu,
koreláciu

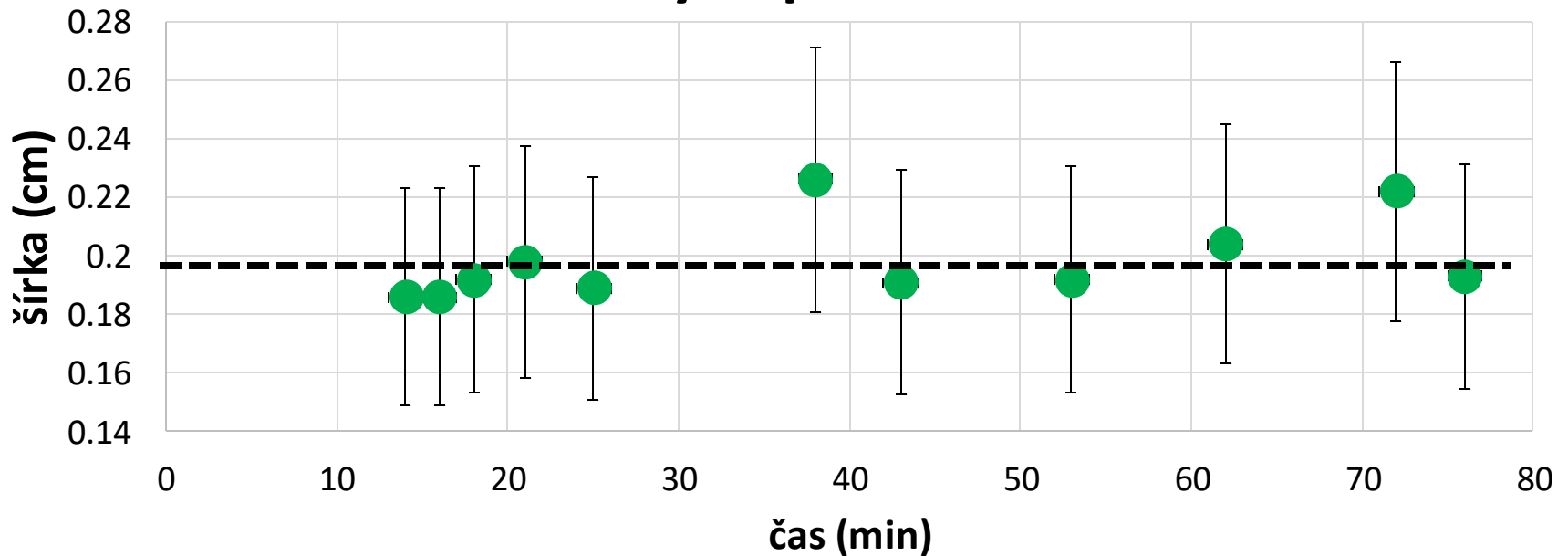
Fitujem
voľné
parametre

Čo viem vyčítať z grafu?

Čo viem vyčítať z grafu?

Šírka slaných prstov v čase

výsledok: šírka sa viac menej nemení

nevadí, že body neležia presne na priamke!

v rámci presnosti merania oscilujú okolo strednej hodnoty

+

žiaden jasný trend

GRAF

MÁM TEÓRIU

NEMÁM TEÓRIU

KVANTITATÍVNY
MODEL

KVALITATÍVNY
PREDPOKLAD

zamýšľam sa
hľadám fyzikálne
príčiny, kvalitatívne
vysvetlenie

voľných parametrov

0

1 a viac

dokazujem
teóriu,
koreláciu

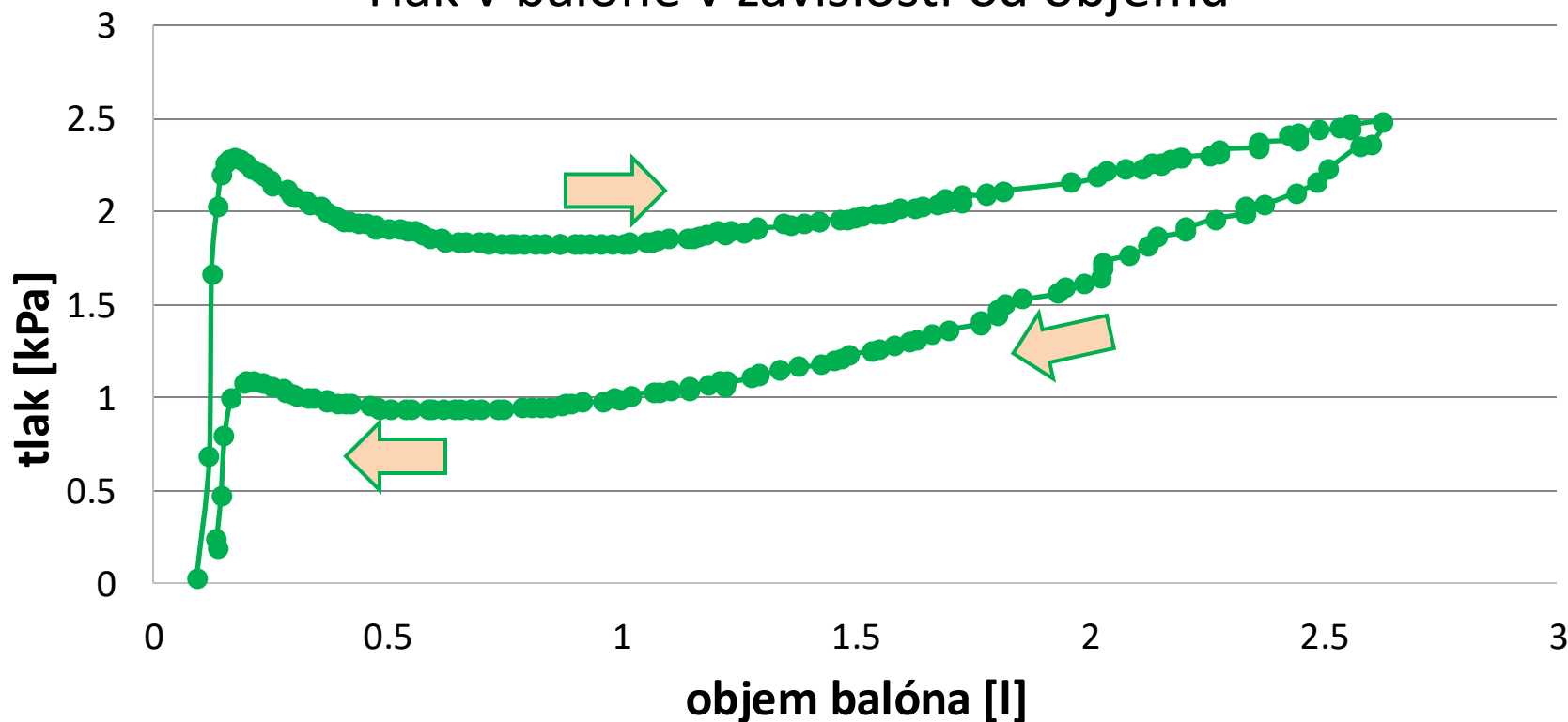
Fitujem
voľné
parametre

sústredím sa na **trend:**
súhlasia výsledky?
potvrdenie/ vyvrátenie

*KVALITATÍVNY PREDPOKLAD: **hysteréza** - pri vyfukovaní je krivka tlaku iná ako pri nafukovaní*

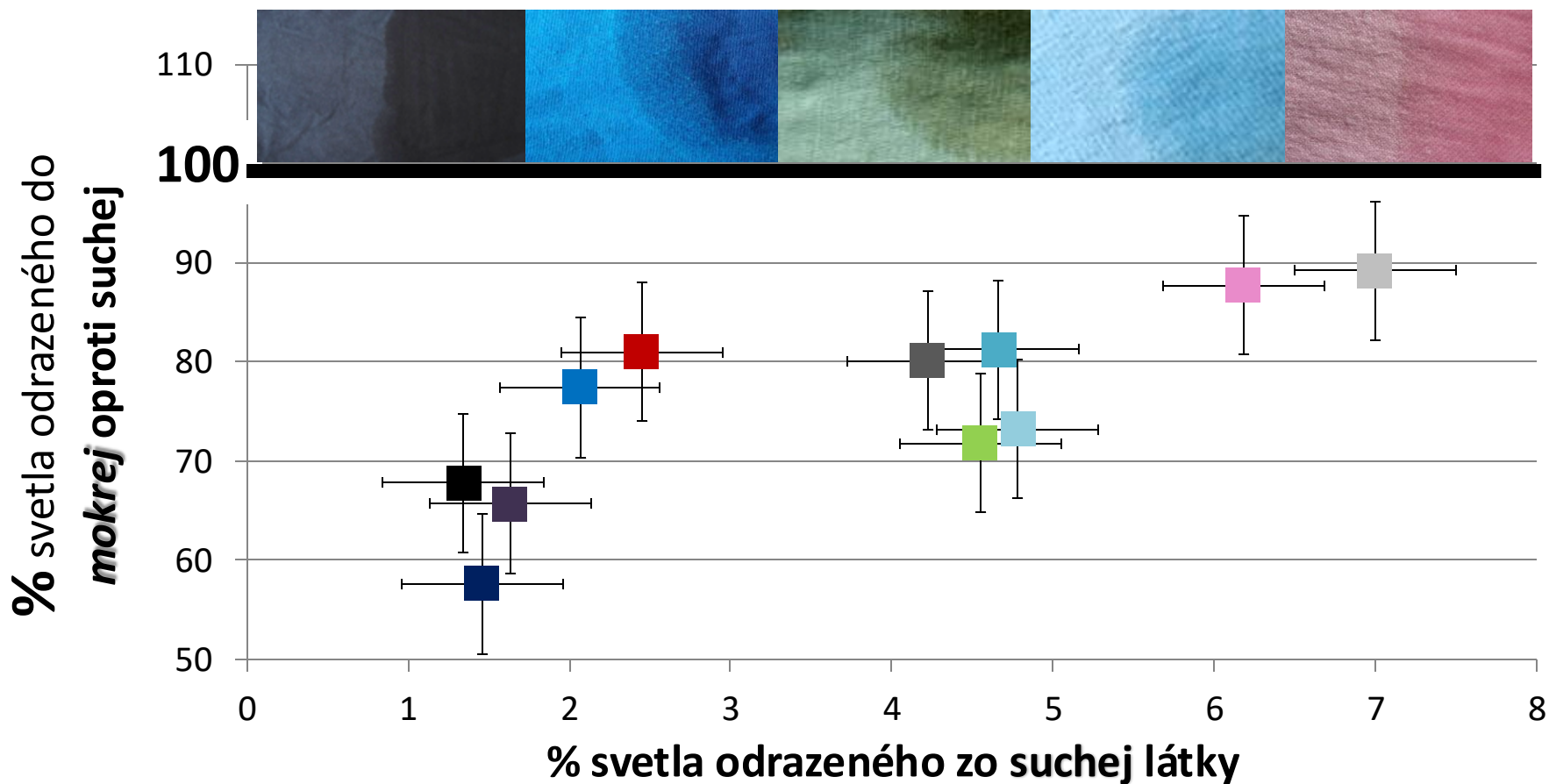
sústredím sa na **trend: súhlasia výsledky?**
potvrdenie/ vyvrátenie

Tlak v balóne v závislosti od objemu

KVALITATÍVNY PREDPOKLAD: mokrá látka odráža menej svetla ako suchá, tmavšie látky tmavnú viac

sústredím sa na **trend: súhlasia výsledky?**
potvrdenie/ vyvrátenie

GRAF

MÁM TEÓRIU

NEMÁM TEÓRIU

*KVANTITATÍVNY
MODEL*

voľných parametrov

0

dokazujem
teóriu,
koreláciu

1 a viac

Fitujem
voľné
parametre

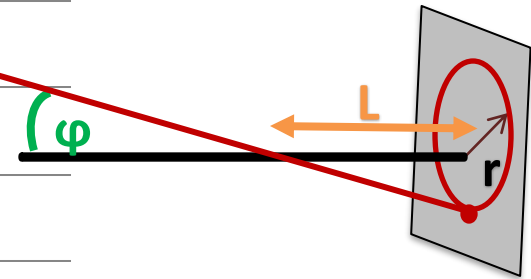
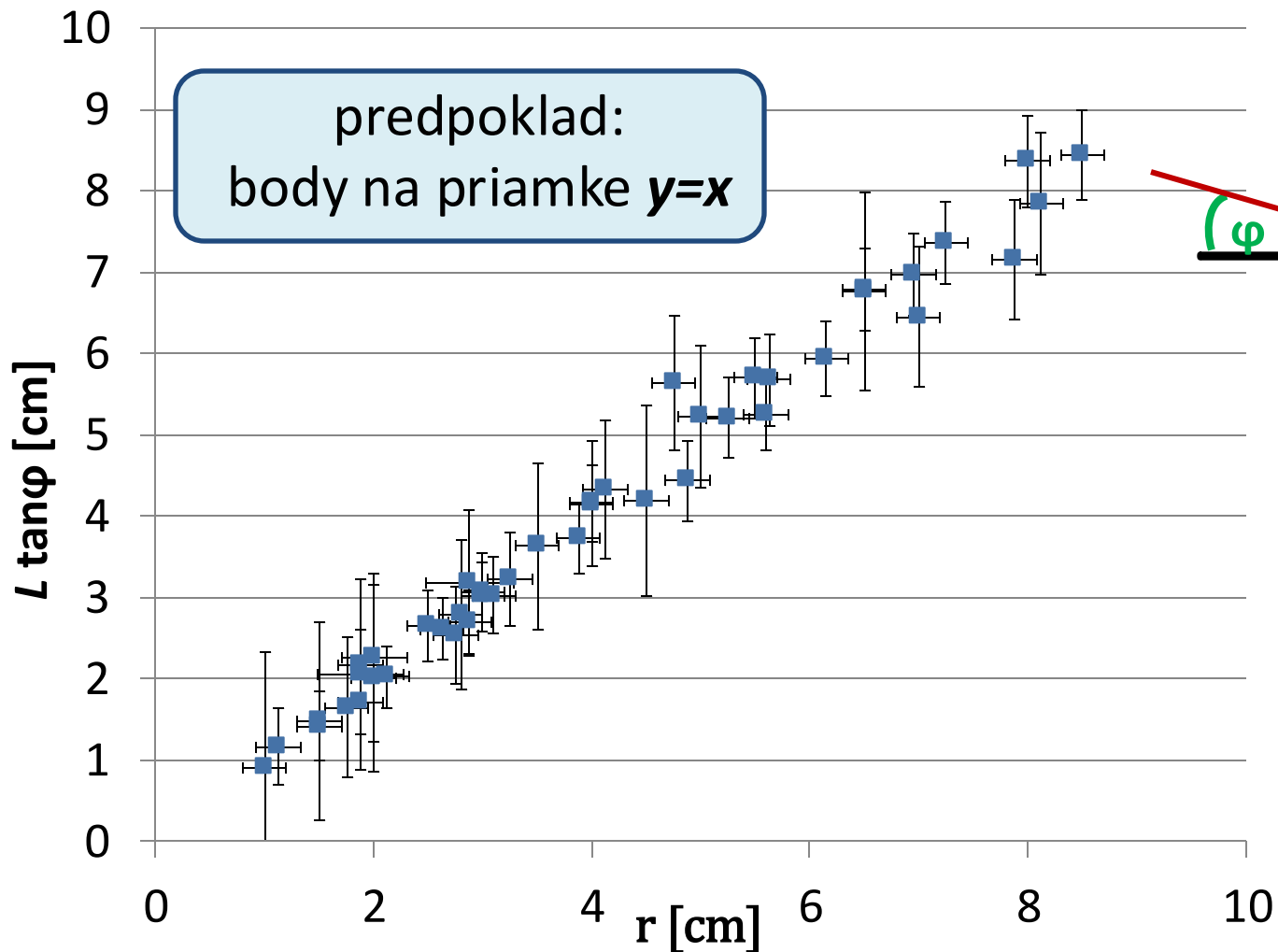
*KVALITATÍVNY
PREDPOKLAD*

sústredím sa na **trend:**
súhlasia výsledky?
potvrdenie/ vyvrátenie

zamýšľam sa
hľadám fyzikálne
príčiny, kvalitatívne
vysvetlenie

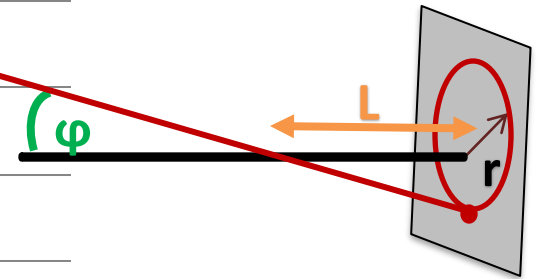
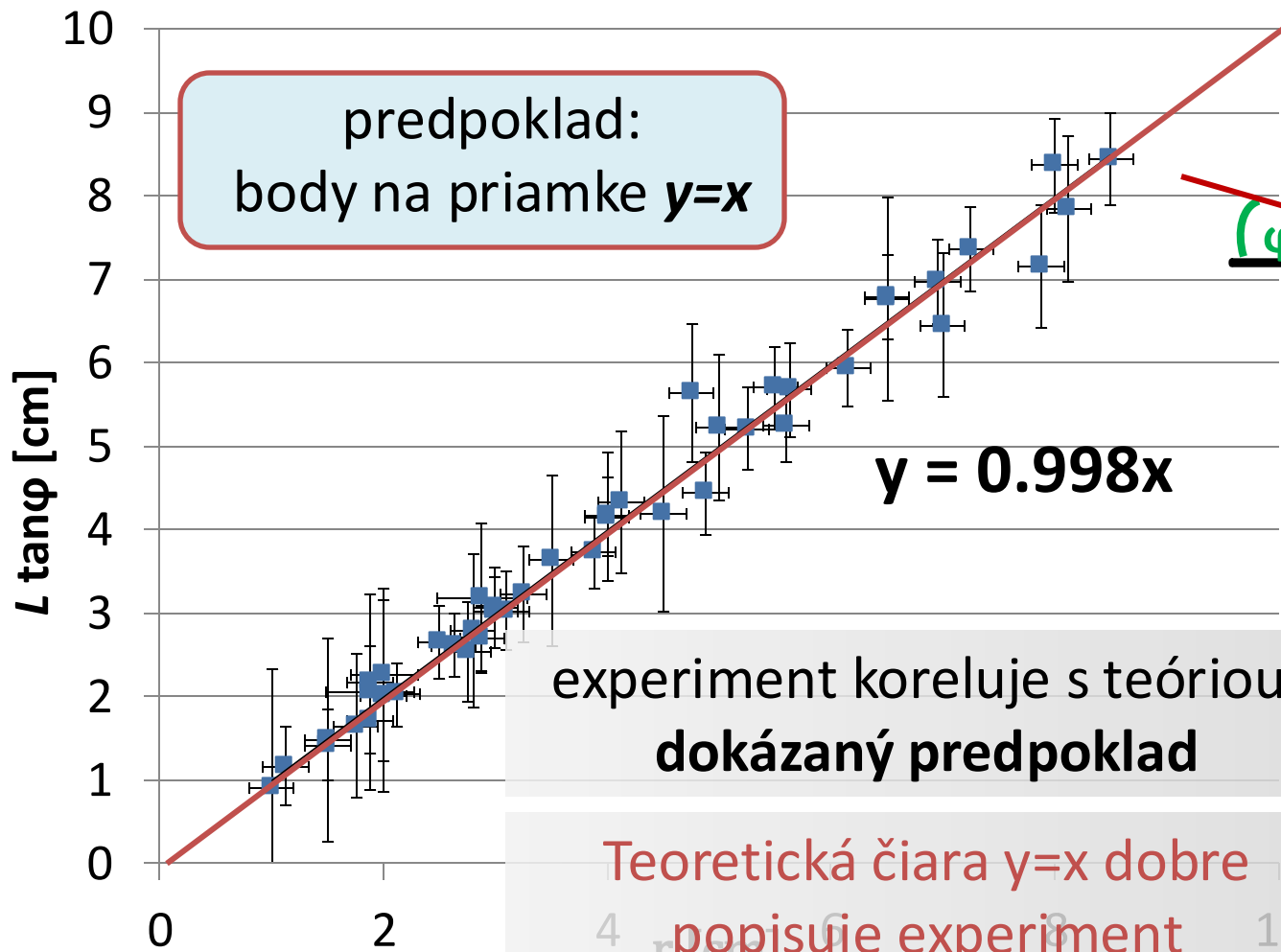
KVANTITATÍVNY PREDPOKLAD: $r = L \tan \varphi$

dokazujem teóriu, robím koreláciu

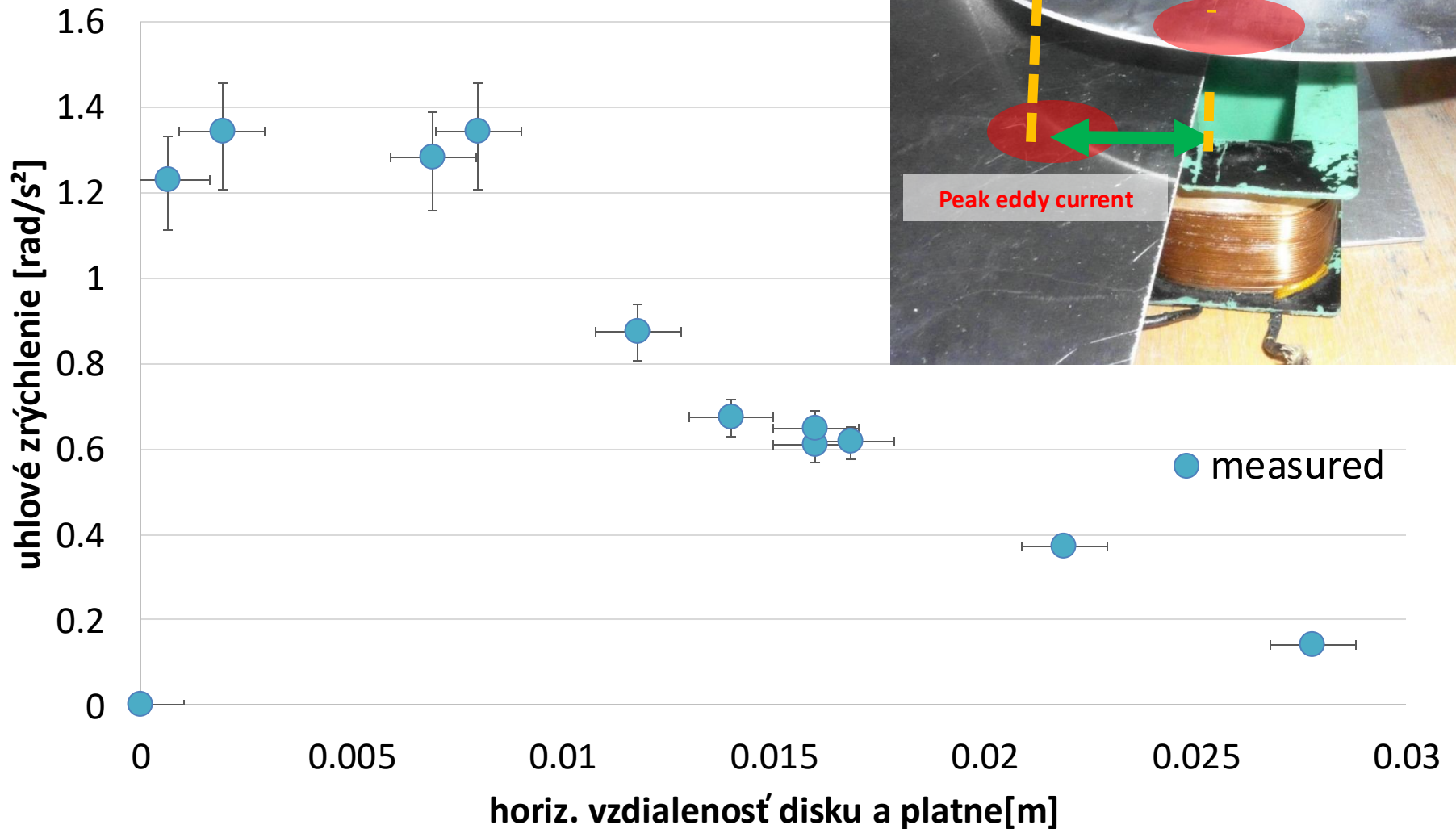

KVANTITATÍVNY PREDPOKLAD: $r = L \tan \varphi$

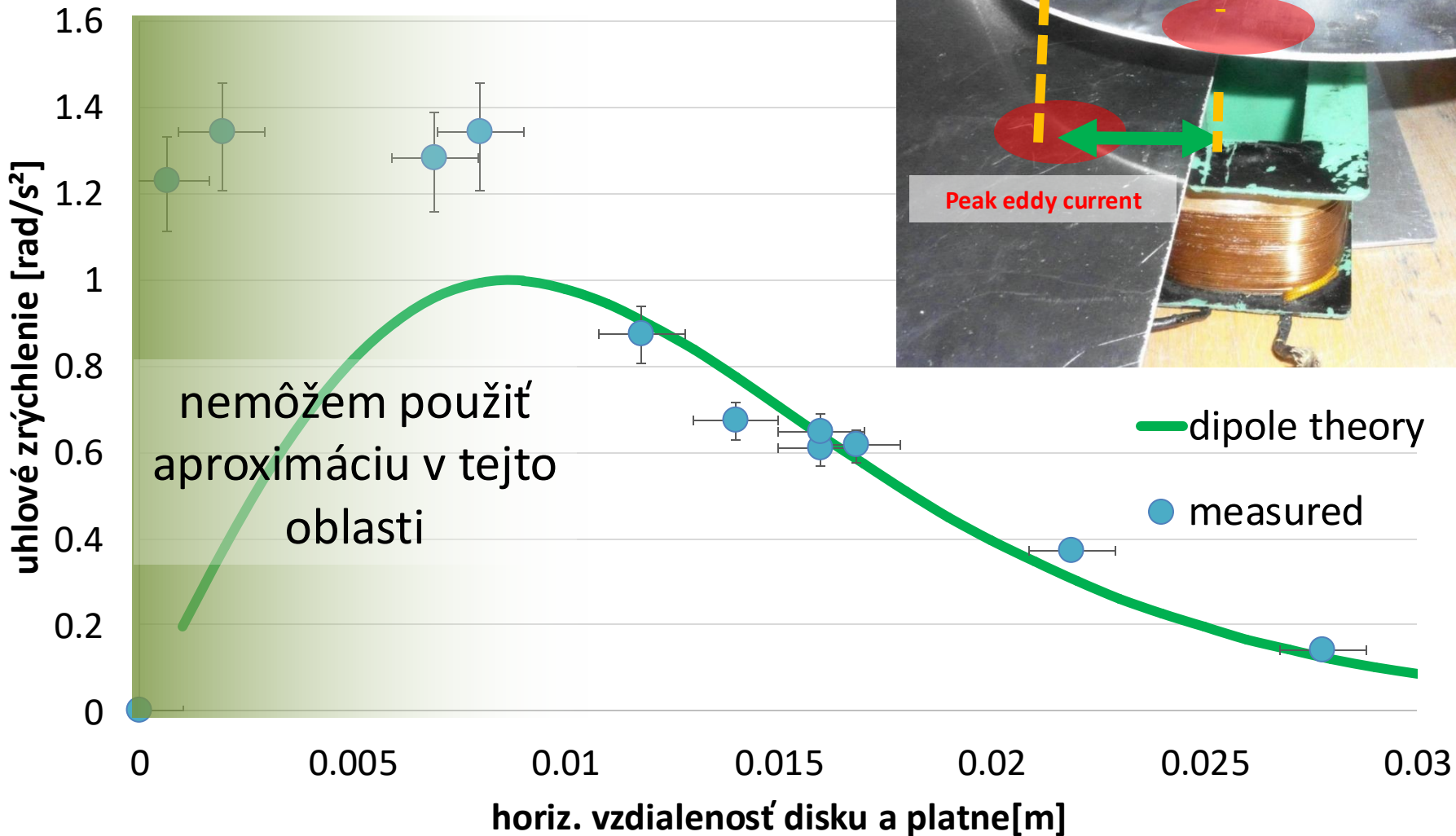
dokazujem teóriu, robím koreláciu

FITUJEM graf,
overujem, či môžem použiť aproximáciu

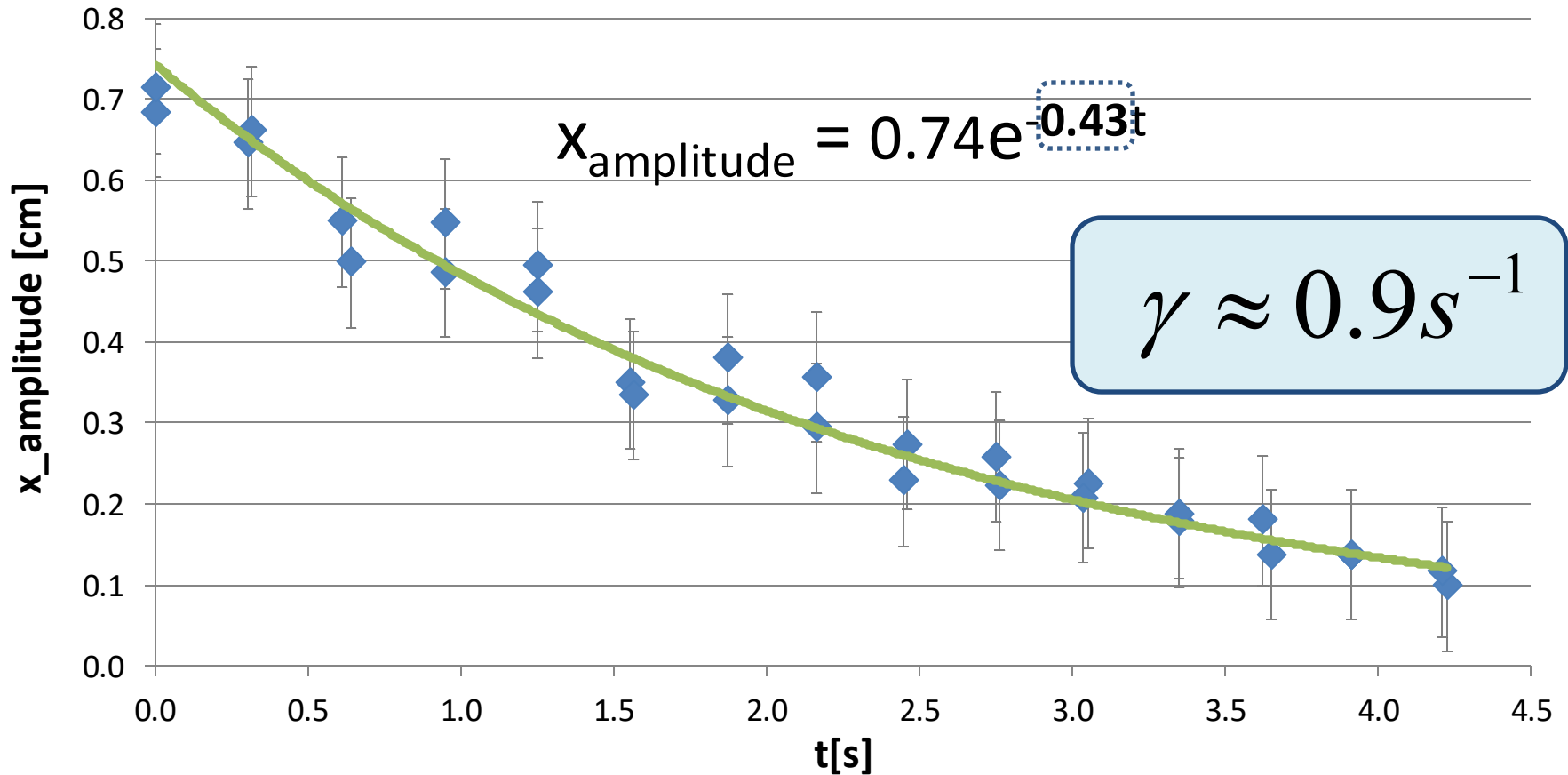

overujem, či môžem použiť aproximáciu

FITUJEM graf,
hľadám hodnotu parametra

tlmené kmity: $x_{amplitude} = Ae^{\frac{\gamma}{2}t}$

1. Ako systematicky experimentovať?

2. Čo mi hovoria moje dáta?

3. Ako výsledky odprezentovať?

Ako výsledky prezentovať

1. jasné, prehľadné, intuitívne grafy

čitateľnosť je kľúčová: graf, ktorý nikto nepochopí, je zbytočná práca...

riadne označené osi, legenda, dosť veľké body a čiary...

2. metóda „aby aj hluchý pochopil“

vyznačiť jasne, ktorá časť grafu je zaujímavá

aby bolo na prvý pohľad zrejmé, na čo sa máme zamerať

zakrúžkované oblasti, šípky, obrázky, fotky...

3. jednotné grafy tam, kde to ide

ušetríte čas pri vysvetľovaní a výrazne uľahčíte orientáciu, prezentácia pôsobí súvislo

Ako výsledky prezentovať

4. menej je niekedy viac

nedávať do prezentácie *všetko* len pre to, že ste to namerali, radšej menej grafov a poriadne vysvetlených

5. dôležitý je odkaz

graf má zdôrazniť **myšlienku**: treba sa uistiť, že bola dostatočne zdôraznená

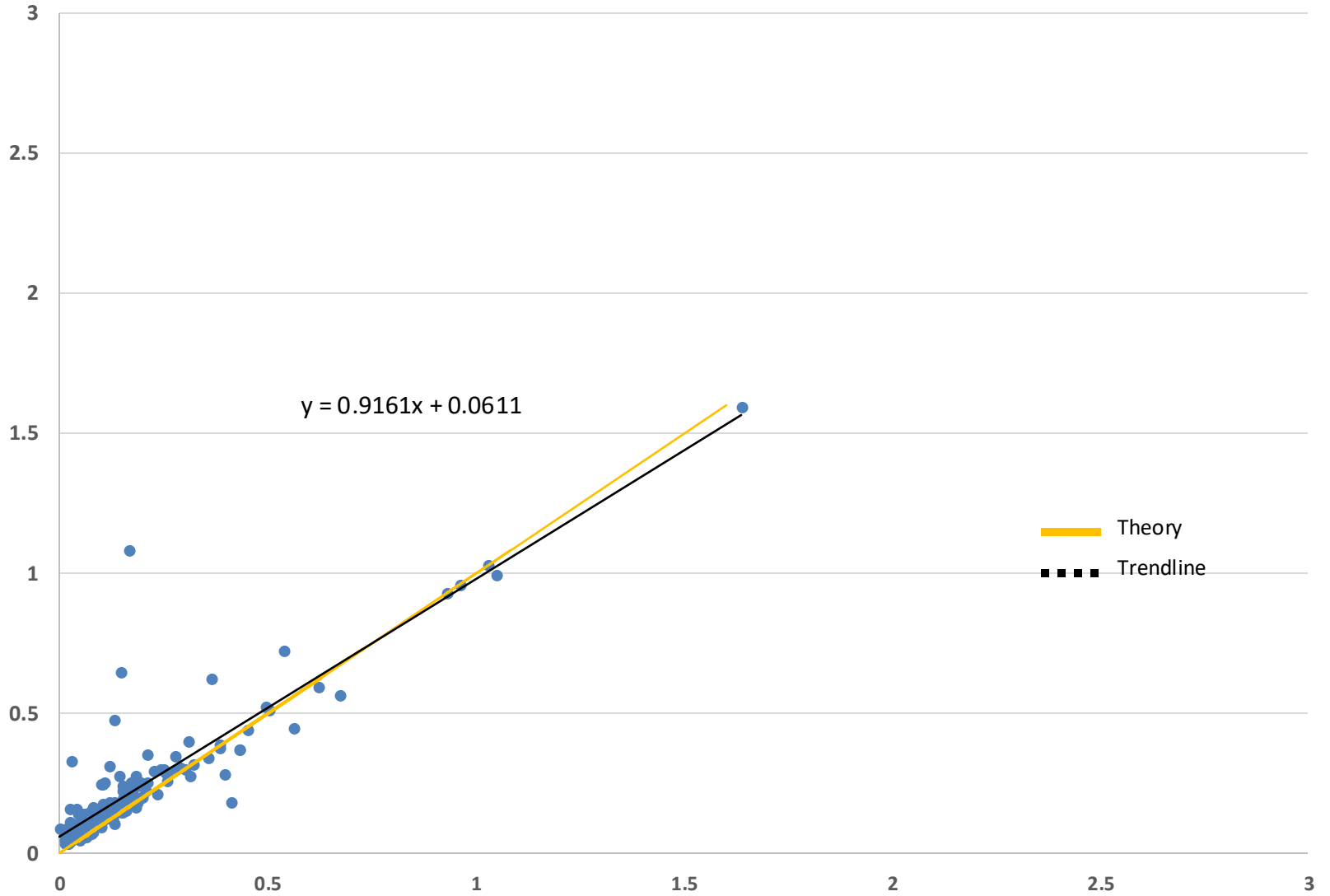
veľké nápisy, zvýraznená korelácia

6. zapojte fantáziu :)

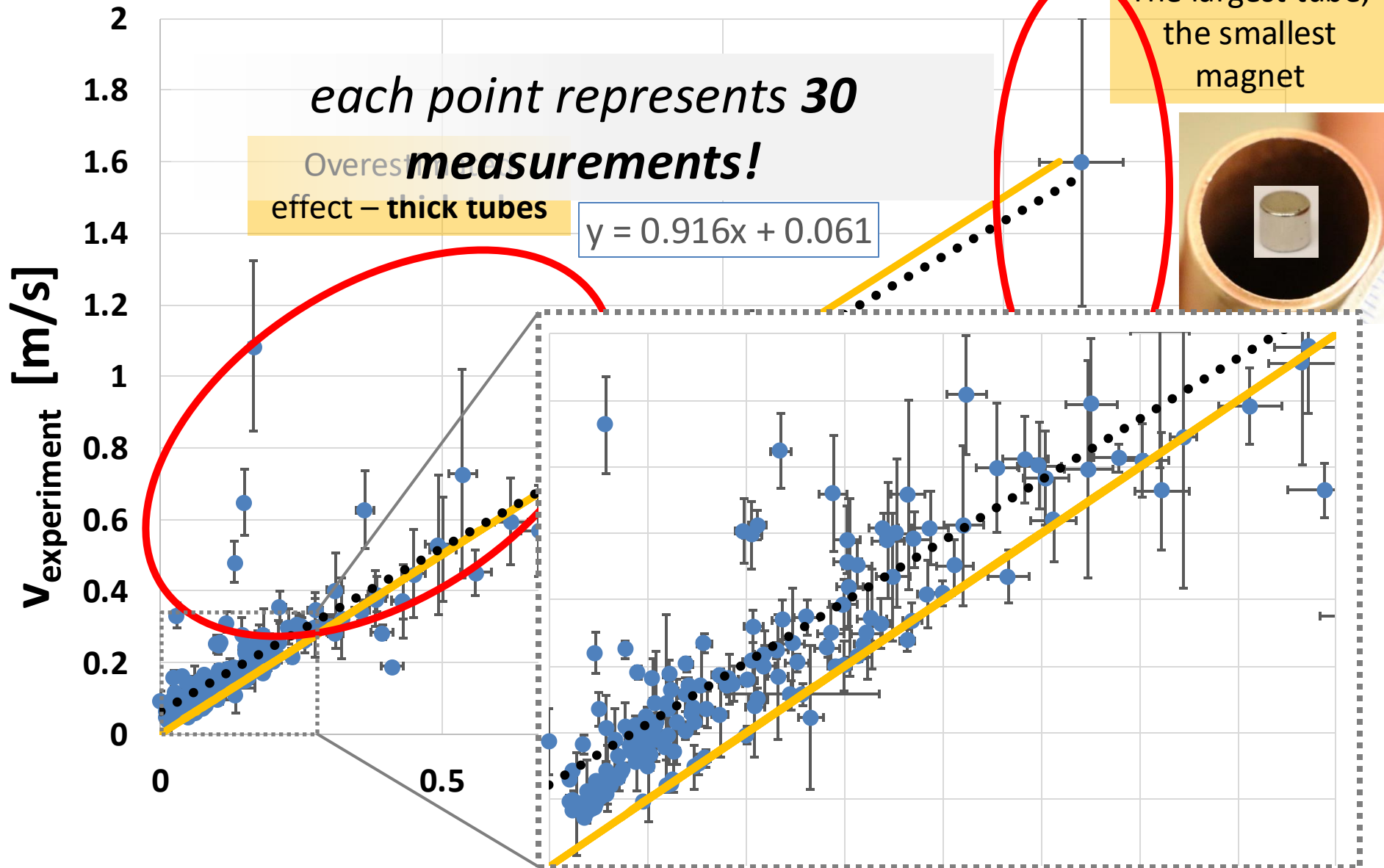
dáta sa dajú použiť ešte veľa rôznymi spôsobmi...

fázové diagramy, kategorizácia (definovanie častí...)

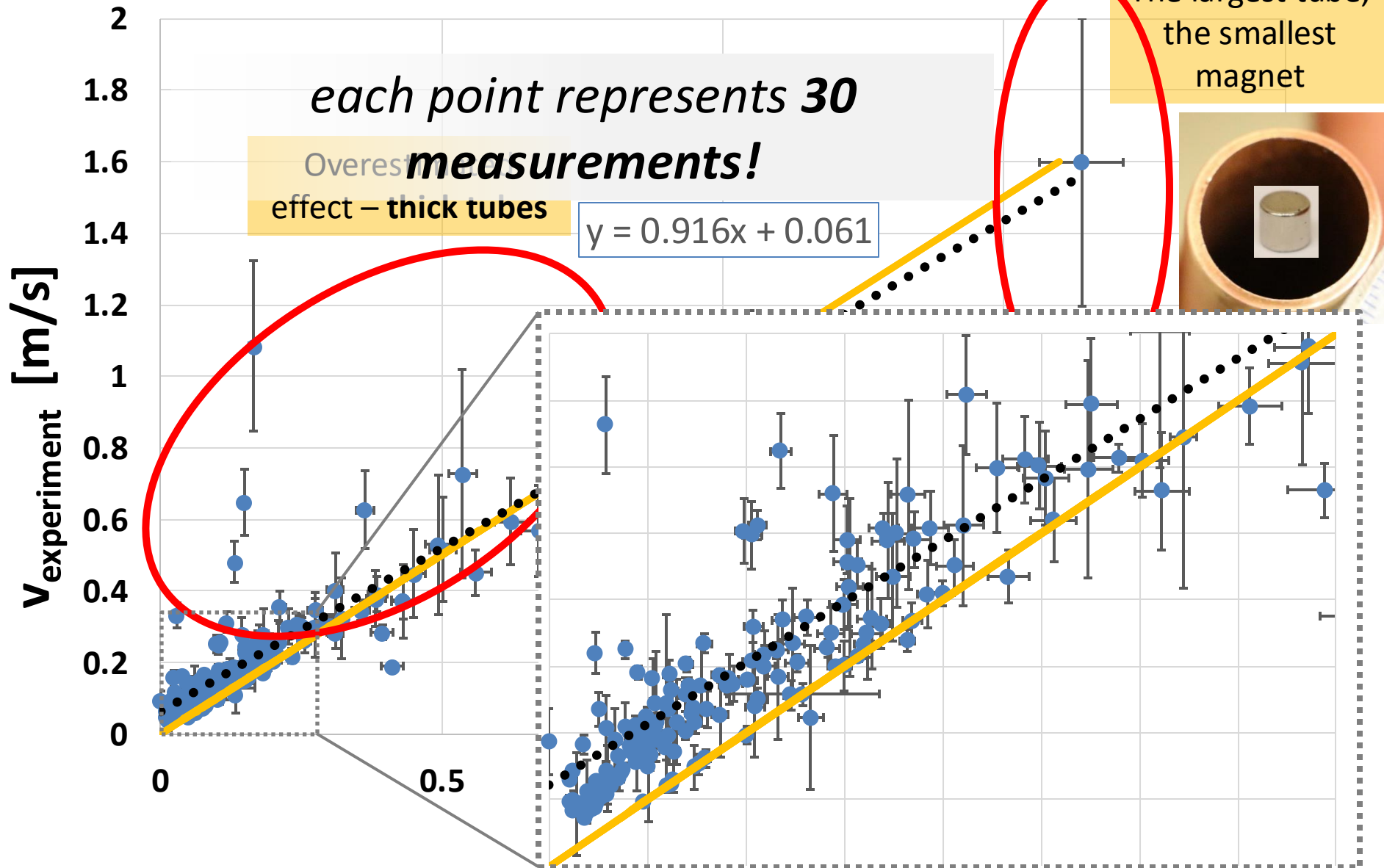
Experiment vs. Theory

Experiment vs. Theory

Experiment vs. Theory

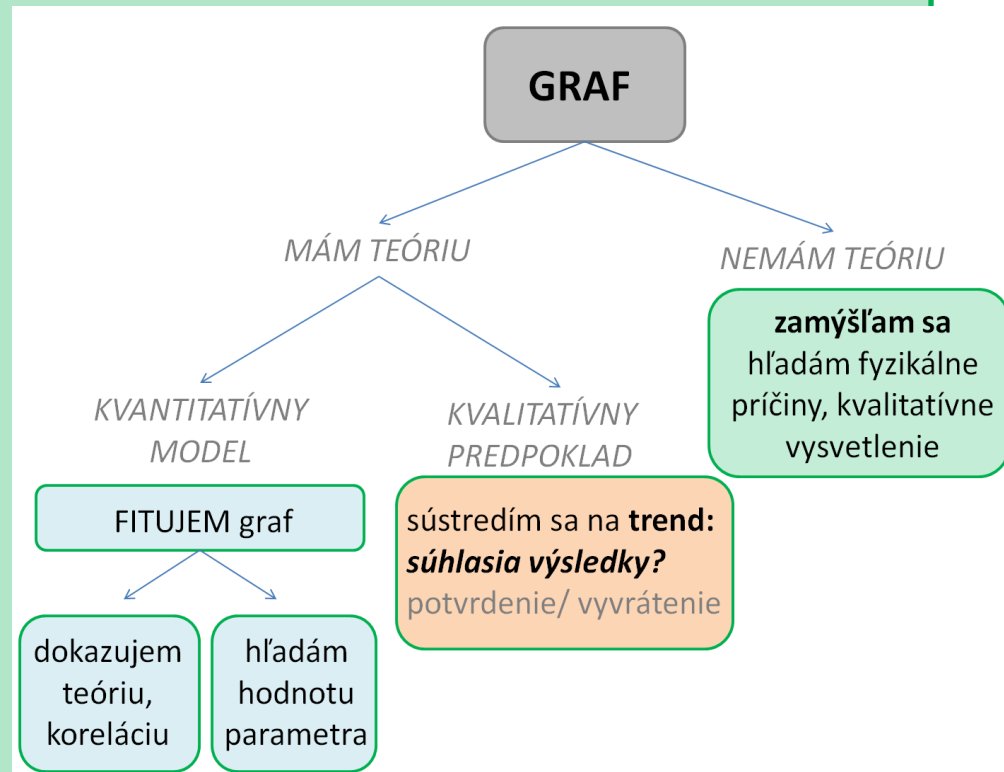

1. Ako systematicky experimentovať?

- meniť naraz iba *1 parameter*
- poriadne si *premyslieť* aparatúru
- všetko *zapisovať* a fotiť
- myslieť na *chyby merania*
- merať *presne* a najlepšie viackrát
- veriť nameraným výsledkom

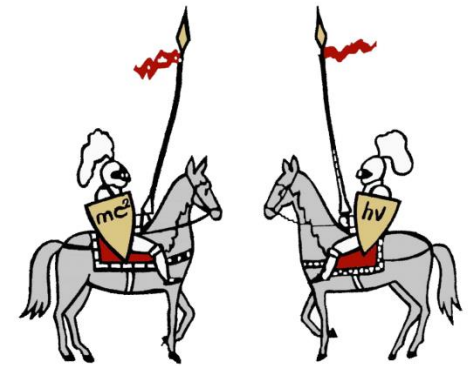
2. Čo mi hovoria moje dáta?

- brať do úvahy presnosť meraní
- fitovať, ak mám dosť dát
- nástroj na overenie predpokladov

3. Ako dáta prezentovať

- dôkladne vysvetliť, čo nám graf hovorí
- *prehľadný, intuitívny, zmysluplný*
- vyznačiť, na čo sa máme sústrediť
- nie je cieľom ukázať *všetko*
- vžiť sa do role obecnstva

Ďakujem za pozornosť :)

Úvodné sústreďenie TMF, Október 2025

Natália Ružičková